

Muistio

16.12.2022

Click or tap here to
enter text.

Maa- ja metsätalousministeriön EU-toiminnan ja -vaikuttamisen suunnitelma vuodelle 2023

1) Ministeriön komission vuoden 2023 työohjelmasta priorisoimat aloitteet

Kestävät ruokajärjestelmät (Legislative framework for sustainable food systems)

Merkitys Suomelle

Kestävät ruokajärjestelmät –lainsäädäntö kehyksenä kattaa taloudellisen, ekologisen sekä sosiaalisen ulottuvuuden (eli koko maaseutuympäristömme). Kestävät ruokajärjestelmät liittyvät kiinteästi Vihreän kehityksen ohjelmaan tuoden ympäristömyönteisen ja resurssitehokkaan ruoantuotannon EU-säätelyn piiriin.

Ruoantuotantoa ohjaa EU:ssa yhteinen maatalouspolitiikka CAP, jossa jo kaudelle 2023-2027 on asetettu tiukat ympäristö- ja ilmastotavoitteet. Kestävät ruokajärjestelmät –lainsäädäntöaloite liittyy läheisesti CAP post27 –rahoituskauteen, joten se, mitä Kestävät ruokajärjestelmät lainsäädäntökehys sisältää, on ratkaisevan tärkeää vuoden 2027 jälkeiseen CAP:n rahoituskauden rahoitusmahdollisuuksiin,

Kestävä ruokajärjestelmä on myös huoltovarmuutemme kulmakivi. Taloudellisesti kestävän järjestelmän on otettava huomioon ympäristönäkökulma, mutta myös ihmisten hyvinvointi. Ruuantuotannossa käytetään ravinteita, joiden kulutuksen on sopeuduttava ravinteiden saatavuuteen ja hyödynnettävyyteen. Myös maataloustuotannon energiankulutuksen on sopeuduttava kestävän energiantuotannon rajoitteisiin.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Kestävä ruokajärjestelmä kokonaisuutena on tervetullut kokonaisuus. Kiertotalouden ja energiatehokkuuden edistäminen on tärkeää kestävässä ruokajärjestelmässä. Tämä tukee tavoitteitamme päästöjen vähentämisen ja vesien tilan parantumisen suhteen.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Kestävän ruokajärjestelmän määrittelyssä on kuitenkin otettava huomioon Suomen pohjoiset tuotanto- ja elinolosuhteet, joista maataloustuotantoa haittaa erityisesti kasvukauden lyhyys. Vaikutaan ruokajärjestelmän poikkihallinnollisten kestävyystavoitteiden saavuttamiseen. Otetaan huomioon kestävyys kaikkien ulottuvuuksien: ympäristövaikutukset, sosiaaliset vaikutukset (ml. terveys) ja taloudelliset vaikutukset. On tärkeää tehdä yhteistyötä kaikkien ruokajärjestelmään liittyvien sektoreiden kanssa johdonmukaisen politiikan varmistamiseksi ja synergioiden löytämiseksi kaikkien ruokajärjestelmään liittyvien politiikkojen kanssa, mukaan lukien terveyteen liittyvät politiikat.

On tärkeää välttää päällekkäistä lainsäädäntöä.

Vastuuvirkahenkilöt

Minna Huttunen, Kirsi Viljanen

Uudet genominmuokkaustekniikat

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Komissio antaa tietyillä uusilla genominmuokkaustekniikoilla (NGT) muokattuja kasveja koskevan säädösehdotuksen vaikutusarvioineen vuoden 2023 toisella vuosineljänneksellä. NGT-kasvien viljely sekä niistä valmistettuja rehuja ja elintarvikkeita koskeva säädösehdotus tulee muodostamaan pohjan myöhemmin annettaviin säädösehdotuksiin, jotka koskevat uusilla genominmuokkaustekniikoilla muokattuja mikro-organismeja ja eläimiä.

Käsittelyn vaihe

Kasveja koskevan säädösehdotuksen osalta vastuuministeriö on elintarvike- ja rehukäytön osalta MMM, muiden käyttötarkoitusten osalta STM. Kansallisen kannan muodostaminen edellyttää poikkihallinnollista valmistelua mm. YM:n, TEM:n, UM:n kauppapoliittisen osaston ja Ahvenanmaan kanssa. Ministeriöiden eri näkemysten yhteensovittamiseksi ja kansallisen kannan muodostamiseksi tullaan perustamaan työryhmä.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Nykyisen geenitekniikkalainsäädännön suurimmat ongelmat liittyvät siihen, ettei se pysty vastaamaan komission poliittisiin innovaatio- ja kestävyystavoitteisiin, eikä se ole tarkoituksenmukainen joillekin uusille genominmuokkaustekniikoille ja niiden tuotteille. Suomi on jo aiemmin ollut samaa mieltä komission tutkimuksen johtopäätöksen kanssa, eli että lainsäädäntöä on mukautettava vastaamaan tieteen ja tekniikan kehitystä ja että sen tulee olla joustavampaa ja aikaa kestävä. Lainsäädäntöä on voitava soveltaa yhdenmukaisesti ja sen on edistettävä kestävä maatalous- ja ruokajärjestelmää. Tavoitteena on vaikuttaa EU:n geenitekniikkalainsäädännön uudistamiseksi nykyisen tieteellisen tiedon pohjalta niin, että bioteknologian mahdollisuudet saadaan EU:ssa täysimääräisesti käyttöön.

Vastuuvirkahenkilöt

Sanna Viljakainen

Eläinten hyvinvointilainsäädäntö (EU animal welfare legislation)

Merkitys Suomelle

Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeä osa suomalaista kotieläintuotantoa. Komission EU:n eläinten hyvinvointilainsäädännön päivitys on Suomen kannalta tervetullut uudistus, koska eläinten

hyvinvointitieteen viimeaikainen kehitys tulisi ottaa huomioon myös lainsäädännössä. Tulevaisuudessa kestävä elintarviketuotannon olennaisena osana eläinten hyvinvoinnin turvaaminen on tärkeää myös muuttuvassa toimintaympäristössämme.

Käsittelyvaihe

Komission ohjelmassa on antaa vuoden 2023 viimeisen neljänneksen aikana neljä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta uudeksi eläinten hyvinvointilainsäädännöksi. Ehdotukset koskisivat eläinten kuljettamista, lopettamista, eläintenpitoa sekä eläinten hyvinvointimerkkijärjestelmää. Uudistusta varten komissio on pyytänyt Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaiselta (EFSA) useita tieteellisiä kannanottoja lainsäädännön kehittämistyötä varten. Kannanotoissa selvitetään mm. eläinten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja riskinhallintaa kuljetusten aikana ja pitopaikoissa, mahdollisuutta luopua häkkikasvatuksesta (ei koske turkiseläimiä) ja ottaa käyttöön eläinten hyvinvointimittareita. Osa kannanotoista on jo valmistunut. Nykyisen lainsäädännön toimivuuden arviointi ("Fitness check") valmistui lokakuussa 2022 ja toukokuuhun 2023 mennessä pitäisi valmistua lainsäädäntöehdotusta koskeva vaikutusten arviointi.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Tieteellistä tietoa eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä on tullut paljon lisää viime aikoina ja EU-lainsäädäntö on syytä päivittää vastaamaan uutta tieteellistä tietoa. Vielä ei ole tietoa komission ehdotuksen sisällöstä, mutta Suomi kannattaa siirtymää geneettisen materiaalin ja lihan kuljetuksiin elävien eläinten pitkän matkan kuljetusten sijaan sekä kohti häkkivapaata kasvatusta huomioiden kuitenkin riittävän pitkät siirtymäajat ja mahdollisuudet tukea viljelijöitä muutoksessa. Komission ehdotuksessa toivotaan myös kiinnitettävän erityistä huomiota kotieläintuotannon kilpailukyvyyn säilyttämiseen jäsenmaissa sekä riittävän kattavaan vaikutusten arviointiin. Suomi kannattaa myös komission suunnitelmia rajoittaa koirien ja kissojen pentutehtailua.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Vuoden 2023 aikana seuraamme tiiviisti komission valmistelun etenemistä ja osallistumme tarvittaessa komission järjestämiin kokouksiin sekä vastaamme jäsenmaille lähetettyihin kyselyihin. Komissio on perustanut osana lainsäädännön kehittämistyötä eläinten hyvinvointifoorumiin alatyöryhmiä eri eläinlajeille, eläinten hyvinvointiin merkintään sekä eläinkuljetukseen. Suomen edustaja osallistuu sikoja ja merkintää koskeviin alatyöryhmiin sekä epäviralliseen koirien ja kissojen kauppaa koskevaan alatyöryhmään. Kuullaan sidosryhmiä jaostokäsittelyiden ja muiden menettelyiden kautta, kun komission ehdotus on saatu neuvostolle.

Vastuuvirkahenkilöt

Susanna Ahlström, Tiina Pullola ja Kirsti Huovinen

EU:n monivuotinen rahoituskehys

Merkitys Suomelle

EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä kohdistuu nykyisellä rahoituskehyskaudella 2021-2027 EU:n yhteiseen maatalouspolitiikan rahoitukseen noin 30%. Vuonna 2021 noin 53 prosenttia Suomen saamista tuloista Euroopan unionista muodostui maatalouden rahoituksesta.

Käsittelyvaihe

Komissio tekee meneillään olevasta EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä välitarkastelun vuoden 2023 toisella neljänneksellä.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Suomen yleiset EU:n monivuotisia rahoituskehyksiä koskevat tavoitteet koordinoidaan VNK:n johdolla. Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan käytettävän

rahoituksen tulee säilyä vakaana, vaikuttavana ja riittävänä ottaen huomioon myös nykyisen inflaatiokehityksen. Maaseudun kehittämistä koskevan politiikan tulee jatkua vahvana. Yhteisessä politiikassa huomioidaan ympäristöön ja ilmastoon liittyvät tavoitteet jatkossakin.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteita tuodaan esille rahoituskehyksiä koskevista käsittelyistä valtioneuvoston sisällä. Yleisiä tavoitteita pidetään esillä myös tapaamisissa ja neuvotteluissa muiden jäsenmaiden ja instituutioiden edustajien kanssa.

Vastuuvirkahenkilöt

Ahti Hirvonen, Tiina Malm, Martti Patjas, Virva Terho

Kasvien lisäysaineistojen tuottamiseen ja markkinointiin liittyvä lainsäädäntöehdotus

Merkitys Suomelle

Kasvien lisäysaineistojen tuottamista ja kaupan pitämistä koskeva nykyinen lainsäädäntö kattaa maatalouden ja puutarhatalouden siemenet, kasvullisen lisäysaineiston, viiniköynnöksen lisäysmateriaalin sekä metsänviljelyaineiston. EU-lainsäädännöllä on merkitystä etenkin ko. aineistoja tuottaville ja markkinoiville toimijoille Suomessa.

Käsittelyvaihe

Komission oli tarkoitus antaa lainsäädäntöehdotus vuoden 2022 loppuun mennessä, mutta aikataulu on viivästynyt ja ehdotus annetaan keväällä 2023. Ehdotukseen liittyvä vaikutusten arvioinnin viimeistely ja ehdotuksen kirjoittaminen ovat käynnissä.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Suomi näkee lainsäädännön kehittämisen yleisesti tarpeellisena ja kannattaa komission tavoitetta siitä, että lainsäädäntö on nykyaikaista, kattavaa ja se ottaa huomioon alan viimeaikaisen kehityksen. Suomi pitää hyvänä komission johtopäätöstä siitä, että metsänviljelyaineistolainsäädäntö säilytetään erillisenä. Valmistelussa on lisäksi huomioitava, että metsänviljelyaineiston osalta lainsäädäntö koskee vain metsätalouden kannalta tärkeiden puulajien tuotantoa, markkinointia ja maahan tuontia. Lainsäädäntöä uudistettaessa on tärkeää muistaa, että metsänviljelyaineiston käyttö on osa metsätaloutta, joka on jäsenmaiden omassa toimivallassa.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti käytäviin keskusteluihin, komission järjestämiin työryhmiin ja kyselyihin. Pidetään asiaa esillä keskusteluissa komission kanssa. Tiedotetaan suomalaisia sidosryhmiä valmistelun tilanteesta. Osallistutaan aktiivisesti lainsäädäntöehdotuksen käsittelyyn neuvostossa. Kuullaan sidosryhmiä neuvostokäsittelyn aikana. Viestitään Suomen kannoista myös Euroopan parlamentin jäsenille.

Vastuuvirkahenkilöt

Kati Lassi, Sanna Paanukoski

Edistetään EU maaperästrategian toimeenpanoa ja osallistutaan aktiivisesti maaperän terveyteen liittyvän lainsäädäntöehdotuksen valmisteluun ja ennakkovaikuttamiseen.

Hankkeen seurantavastuu on YM:ssä.

Käsittelyaikataulu

Maaperäsäädöksen valmistelu on komissiossa käynnissä ja ehdotus on tulossa ennakkotiedon mukaan kesäkuussa 2022 (lainsäädäntölistalla Q2).

Merkitys Suomelle

EU:n maaperästrategian päivityksen tavoitteena on kattavasti kohdentaa toimia maan ja maaperän tilan heikkenemisen ehkäisemiseksi ja maaperän suojelemiseksi sekä osaltaan edistää maan heikkenemisen ehkäisyä koskevan tavoitteen saavuttamista EU:ssa. Maaperäsäädöksen merkitys maa- ja metsätaloudelle riippuu esityksen lopullisesta muodosta. Säädöksestä saatujen ennakkotietojen mukaan ehdotettava maaperän tilan seuranta on vaikeaa ja kallista. Mahdollisesti kestävään käyttöön ja toimiin liittyvät määritelmät kytköksissä YMP:aan ja metsätalouden osalta kyseessä on myös kompetenssikysymys. Tärkeää on taata laaja kansallinen liikkumavara. Suomen osalta erityiskysymyksenä on turvemaiden käyttö ja hoito.

Vaikuttamisen painopisteet

Maaperästrategiaa ja siihen liittyviä tavoitteita on käsitelty E-kirjeessä E16/2022 vp.

Suomi pitää tärkeänä ja ajankohtaisena komission poikkileikkaavaa ja kunnianhimoista tiedonantoa vuoteen 2030 ulottuvasta EU:n maaperästrategiasta. Suomi suhtautuu säädökseen avoimesti ja haluaa osallistua sen valmisteluun rakentavasti yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa. Suomi pitää tärkeänä, että maaperään kohdistuvat riskit arvioidaan ja, että maaperän suojeluun kohdistuvat toimet päätetään paikallisista ja kansallisista lähtökohdista käsin kustannustehokkuus huomioiden. Strategian toimeenpanossa on kiinnitettävä huomiota jäsenvaltioiden lähtötilanteisiin ja olosuhteisiin huomioiden ympäristölliset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökulmat sekä alueelliset vaikutukset. Mahdollisten kynnysarvojen laatimisessa tulee huomioida paras olemassa oleva tieto erilaisista olosuhteista, ja että ne tulee laatia yhteistyössä jäsenmaiden ja sidosryhmien kanssa. Varauksellinen suhtautuminen oikeudellisesti sitoviin kynnysarvoihin. Tarkastellaan huolella, millaisia EU-tason lainsäädäntötoimia mahdollisesti esitetään metsien tilan seurantaan, raportointiin ja tietojen keruuseen kansallisen toimivallan näkökulmasta. On tärkeää, että maaperän kestävää käyttöä ja vesienhoitoa tarkastellaan ja koordinoidaan yhdessä muiden aiheeseen liittyvien politiikkatoimien kanssa.

Alustavat vaikuttamistoimet

Osallistutaan vaikuttamistoimiin yhdessä YM:n kanssa. EU vaikuttamisen painopisteet tarkentuvat, ennakkovaikuttamislinjauksia valmistellaan. Vaikutetaan aktiivisesti komissioon valmistelun aikana asiantuntijoiden ja edustuston kautta sekä pidetään yhteyttä saman mielisten jäsenmaiden kanssa. Osallistutaan säädösehdotuksen valmistelun tukena toimivan Extended Stakeholder Groupin työhön. Kutsutaan komission valmistelijat tutustumaan Suomen maaperätyöhön osana Hiilestä kiinni –toimintaa.

Vastuuvirkahenkilöt

Jaakko Nippala

Tulossa olevat lainsäädäntöhankkeet, joita ei ole mainittu vuoden 2023 työohjelmassa

Komission vuoden 2023 työohjelmasta puuttuu esimerkiksi EU:n maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden menekinedistämispolitiikan uudistamista koskeva lainsäädäntöehdotus, mikä oli alun perin tarkoitus antaa jo vuoden 2022 alkupuolella sekä metsien tilan seurantaa ja strategisia suunnitelmia koskeva säädösehdotus.

EU:n maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden menekinedistämispolitiikan uudistaminen

EU:n maatalouden edistämistä koskevan politiikan tavoitteena on lisätä tietoisuutta yhteisön elintarvikkeiden korkeasta laadusta ja vahvistaa maataloussektorin kilpailukykyä. Järjestelmä uudistettiin viimeksi vuonna 2014 ja samalla lisättiin merkittävästi yhteisön rahoitusta siten että budjetti nousi

200 miljoonaan euroon vuonna 2019. Järjestelmässä tukea voidaan hakea sekä yhteisön sisällä, että kolmansissa maissa toteutettaviin menekinedistämisohjelmiin ja tiedotuskampanjoihin. Ohjelmat voivat olla sekä yksittäisen jäsenmaan että useamman jäsenmaan yhdessä toteuttamia. Hakemuksia voivat tehdä ammattialajärjestöt, toimialakohtaiset järjestöt, tuottajaorganisaatiot sekä maatalouselintarvikealan elimet ja ne lähetetään arvioitavaksi suoraan komission tutkimuksen toimeenpanovirastolle (REA). Yhteisön rahoitusosuus on ohjelman luonteesta riippuen 70-85 %, jäsenmaat eivät osallistu kustannuksiin.

Nykyisen politiikan evaluoinnissa todettiin, että järjestelmä on yleisesti toiminut hyvin, mutta menekinedistämispolitiikka tulisi kytkeä paremmin muihin EU:n politiikkoihin ja edistää etenkin pellolta pöytään-strategian tavoitteita. Uudistuksessa tulisi tehostaa panostamista kestäväan tuotantoon ja kulutukseen huomioiden ravintosuositukset samalla kun panostetaan maatalouselintarvikesektorin kilpailukyyn lisäämiseen. Tavoitteena on parantaa ohjelmien seuranta ja harkita myös yhden maan ohjelmien hallinnoinnin siirtämistä jäsenmailta Euroopan komission tutkimuksen toimeenpanovirastolle (REA).

Merkitys Suomelle

EU:n menekinedistämisohjelma on tärkeä väline suomalaisten tuotteiden näkyvyyden lisäämiseksi ja viennin edistämiseksi. Suurin osa hyväksytyistä ohjelmista on kohdistunut suurimpien jäsenmaiden ja etenkin Etelä-Euroopan jäsenmaiden toimijoiden ohjelmiin. Parina viime vuonna kuitenkin myös suomalaiset järjestöt (Pro luomu ja Ruokatieto) ovat saaneet läpi kolme ohjelmaa. Meillä kiinnostus ohjelmia kohtaan ja myös tieto/taito ohjelmien tekemiseen on viime vuosina lisääntynyt merkittävästi.

Käsittelyvaihe

Komission mukaan uudistamista koskeva vaikuttavuusanalyysi politiikkavaihtoehtoineen valmistui vuoden 2021 lokakuun lopulla ja siitä annettiin esitys sääntelytarkastuslautakunnalle 24.11.2021. Ehdotuksen käsittely on komission sisällä edelleen kesken. Suurin ongelma liittyy kysymykseen siitä, tulisiko tuen piiristä poistaa tietyt tuotesektorit kuten liha ja alkoholit, jotka eivät ole linjassa komission 'Europe's Cancer Plan Action'-ohjelman kanssa. Todennäköisesti ehdotus kuitenkin annetaan vielä tämän vuoden lopussa, jolloin sen käsittely alkaisi sekä neuvostossa että Euroopan parlamentissa alkuvuonna 2023.

Suomen tavoitteet

Suomi kannattaa menekinedistämispolitiikan uudistamista niin, että siinä huomioidaan Pellolta pöytään-strategian kestäväan tuotannon tavoitteet. Suomi ei kuitenkaan kannata tiettyjen sektoreiden kuten lihan poissulkemista menekinedistämien piiristä. Uudistuksen tavoitteena tulisi olla kaiken tuotannon, myös lihan tuotannon suuntaaminen kestäväan ja ympäristöystävälliseen tuotantoon. Sektoreiden poissulkemisen sijaan tulisi eläinperäisten tuotteiden ohjelmien hyväksymiskriteereihin sisällyttää eläinten hyvinvointia koskeva vaatimus. Suomi katsoo, että uudistuksessa tulisi huomioida tuen kohdentaminen hedelmien ja vihannesten lisäksi myös muiden terveellisten tuotteiden kuten kokoviljatuotteiden, erityisesti kauran menekinedistämiseen.

Suomi kannattaa ohjelmien seurannan parantamista ja ohjelmien valintaprosessin läpinäkyvyyden lisäämistä, mutta suhtautuu varauksella ehdotukseen yhden maan ohjelmien hallinnoinnin siirtämisestä REA:lle. Sen sijaan uudistuksessa tulisi selkeyttää hakemusprosessia ja ohjelman toteuttamista koskevia käytäntöjä ja sääntöjä. Ohjelmia koskevat säännöt ja ohjeistukset ovat hyvin vaativia minkä takia pienillä organisaatioilla ei ole riittäviä resursseja niiden toteuttamiseen. Tämä on vähentänyt pienten maiden mahdollisuutta hyötyä menekinedistämispolitiikasta. Myös hakijaorganisaatioiden määritelmä on nykyisellään liian rajattu.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Suomi on jo esittänyt kantojaan komission keväällä 2021 politiikan uudistamista koskeneessa julkisessa kuulemisessa. Jatkossa Suomi tulee osallistumaan aktiivisesti asetusehdotuksen käsittelyyn.

Vastuuvirkahenkilöt

Maija Heinonen

Metsien seuranta

Osallistutaan aktiivisesti EU:n metsästrategiaan sisältyvään metsien tilan seurantaan ja strategisia suunnitelmia koskevan säädösehdotuksen valmisteluun ja ennakkovaikuttamiseen.

Käsittelyaikataulu

Komissio valmistelee EU:n metsästrategiaan sisältyvää metsien tilan seurantaan ja strategisia suunnitelmia koskevaa säädösehdotusta, joka on tarkoitus julkaista vuoden 2023 toisella neljänneksellä, todennäköisesti vasta kesällä.

Merkitys Suomelle

Jäsenmaat, ml. Suomi, ovat kaksissa neuvoston päätelmissä, ja useassa muussakin yhteydessä, pyytäneet komissiota toimimaan tiiviissä yhteistyössä jäsenmaiden kanssa EU:n metsästrategiaa laadittaessa ja toimeenpantaessa. Toistaiseksi komissio on kuitenkin heikosti ottanut jäsenmaat mukaan suunnitteluun.

Suomi on perinteisesti korostanut metsätiedon tärkeyttä päätöksenteon tukena, ja tukenut myöskin EU-tason harmonisoidun metsätiedon kehittämistä. Suomi on kuitenkin korostanut, että tiedon tuottaminen tapahtuu jäsenmaissa ja perustuu lähinnä valtakunnan metsien inventointeihin (VMI), jotka on laadittu kansallisten olosuhteiden näkökulmasta. Näiden pohjalta voidaan tuottaa EU-tason harmonisoitua tietoa, mutta kansallisen datan tulkinnan tulee tapahtua maatasolla. Suomi on pitänyt esillä Euroopan VMI-järjestelmien yhteistyöjärjestön (ENFIN) tekemän harmonisaatiotyön tärkeyttä myös EU-työn osalta.

Kansallisten strategisten metsäsuunnitelmien osalta Suomi suhtautuu varauksella komission aikeeseen esittää lainsäädäntöä aiheesta. Metsien käytön strateginen suunnittelu kuuluu jäsenmaiden kansalliseen toimivaltaan. Jäsenmailla on kansalliset metsäohjelmat tai -strategiat, eikä yhtenevän EU-formaatin mukaan laadittujen strategioiden lisäarvo ole ilmeinen. Komission aikeista ei tältä osin ole juurikaan saatu tietoa, mikä vaikeuttaa kannanmuodostusta. Pitäen mielessä kansalliseen toimivaltaan metsäasioissa liittyvän herkkyyden, asiaan on syytä suhtautua vakavuudella.

Komissio perustaa säädösvalmistelun tueksi komission Pysyvän metsäkomitean alle alatyöryhmän auttamaan ehdotuksen valmistelussa. Työryhmään on pyydetty edustajat metsä- ja ympäristöhallinnoista; Suomesta ryhmään on nimetty MMM:n ja YM:n edustajat.

Vaikuttamisen painopisteet

- pyydetään komissiota toimimaan tiiviissä yhteistyössä jäsenmaiden kanssa EU:n metsästrategiaa laadittaessa ja toimeenpantaessa
- korostetaan metsätiedon tärkeyttä päätöksenteon tukena, ja tuetaan EU-tason harmonisoidun metsätiedon kehittämistä
- korostetaan, että tiedon tuottaminen tapahtuu jäsenmaissa ja perustuu lähinnä valtakunnan metsien inventointeihin (VMI)
- korostetaan, että metsien käytön strateginen suunnittelu kuuluu jäsenmaiden kansalliseen toimivaltaan
- korostetaan, että jäsenmailla jo on kansalliset metsäohjelmat tai -strategiat, eikä yhtenevän EU-formaatin mukaan laadittujen strategioiden lisäarvo ole ilmeinen

Alustavat vaikuttamistoimet

Yllä kuvatun työn tärkeyden johdosta sekä huomioiden komission haluttomuuden toimia yhteistyössä jäsenmaiden kanssa, Suomi yhdessä Itävallan ja 17 muun jäsenmaan kanssa nosti asian AOB-aiheeksi lokakuun maatalous- ja kalastusneuvostossa (17.—18.10.2022). Tarkoituksena oli korostaa yhteistyön tärkeyttä ja osoittaa, että jäsenmaat ovat valmiita pitämään aiheita esillä myös ministeritasolla. Samalla tuettiin Tšekin aikomusta nostaa metsäasiat marraskuun maatalous- ja kalastusneuvoston kokouksen alialistalle.

Vastuuvirkahenkilöt

Juha Roppola, Teemu Seppä

Koulujakelujärjestelmän uudistaminen

Taustaa:

Koulujakelujärjestelmän tavoitteena on tukea lasten ja nuorten maitotuotteiden ja hedelmien ja vihannesten kulutusta ja samalla edistää terveellisiä ruokailutottumuksia ja lasten ja nuorten tietämystä maataloudesta. Komissio tarkastelee EU:n koulujakelujärjestelmää uudelleen sen täytäntöönpanosta vuodesta 2017 lähtien saatujen kokemusten valossa. Samalla tarkastellaan toimenpiteitä, joiden perusteella EU-tuki vahvistetaan. Uudelleentarkastelu edistää osaltaan kestävän kehityksen mukaista elintarvikkeiden kulutusta Pellolta pöytään -strategiaa myötäillen.

Ehdotuksen sisältö

Ei vielä tiedossa

Käsittelyvaihe

Komission ja muiden instituutioiden tutkimukset ja selvitykset käynnissä. Intressiryhmiä on kuultu. Komission lainsäädäntöehdotus annettaneen vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä.

Suomen tavoitteet

- Tasapainoinen esitys, joka huomioi pohjoismaisen ruokavalion ja kestävän kehityksen. Liitännäistoimilla suuri merkitys.
- Luomun lainsäädännöllisen aseman vahvistaminen.
- Tavoitteena säilyttää rahoituksen kansallinen kirjekuori lähellä nykytasoa. Uhkana on Suomen budjetin leikkaus, koska viimeksi saimme maitotukeen ”ylimääräistä” historiallisen käytön perusteella.
- Hallinnon keventäminen. Tuen hakijaksi hyväksyttäisiin jatkossa myös kouluruuan valmistava ruokapalvelualan yritys. (Ensi vuoden alustahan tukea voivat jo hakea kuntien omistamat in-houseyhtiöt, mutta ei kaupalliset.)

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan keskusteluihin EU-instituutioissa ja kotimaassa. Myös kotimaisessa kannanmuodostuksessa mahdollisia ristiriitoja esimerkiksi hyväksytyjen tuotteiden osalta.

Vastuuvirkahenkilöt

Pekka Sandholm

Elintarviketietoasetuksen 1169/2011 uudistaminen

Pellolta pöytään –strategiassa on useita aloitteita, joilla pyritään edistämään kestävää elintarvikekulutusta ja helpottamaan siirtymistä terveellisiin ja kestäviin ruokavalintoihin.

- Elintarvikkeille ehdotetaan harmonisoituja pakollisia ravintoarvomerkintöjä pakkauksen etupuo-
lelle.
- Pakollisia alkuperämerkintöjä ehdotetaan nykyistä useampiin elintarvikkeisiin.
- Nykyisiä päiväysmerkintöjen (*parasta ennen* ja *viimeinen käyttöajankohta*) koskevia sääntöjä ehdotetaan tarkistettavaksi.

Komission helmikuussa 2021 julkaiseman Euroopan syöväntorjuntasuunnitelman mukaisesti ehdote-
taan ainesosaluettelon ja ravintoarvoilmoituksen pakollisesta merkitsemisestä alkoholijuomiin.

~~Eurooppalainen alkoholijuomateollisuus on valmistellut oman nettipohjaisen järjestelmän, missä ravintoarvotiedot ja ainesosaluettelo ovat saatavissa QR-koodin kautta netistä. Esim. Alkolla on oma järjestelmänsä.~~

Käsittelyvaihe

Pelloilta pöytään -strategian toimintasuunnitelman mukaan komissio antaa lainsäädäntöehdotukset elintarviketietoja ja ravitsemusvastuullisuutta koskevista aloitteista vuoden 2022 loppuun mennessä. Tämä koskee myös alkoholijuomien ainesosaluetteloja ja ravintoarvomerkintää. Aloitteet on tarkoitettu toimeenpanna elintarviketietoasetuksen (EU) N:o 1169/2011 muutoksilla. Lainsäädäntöehdotusten julkistus siirtynee kuitenkin vuoden 2023 kevääseen.

MMM:ssä elintarviketurvallisuusyksikkö on valmisteluvastuussa elintarviketietoasetuksen (EU) N:o 1169/2011 muutoksista. Alkoholijuomien merkintöjä koskevien ehdotusten osalta valmistelu kuuluu myös markkinayksikölle.

CAP-uudistuksen yhteydessä EU:n markkinajärjestelyasetusta 1308/2013 muutettiin niin, että ravintoarvomerkintä ja ainesosaluettelo tulevat pakolliseksi viineille. Näitä vaatimuksia aletaan soveltaa siirtymäajan jälkeen joulukuussa 2023.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Kuluttajien mahdollisuuksia saada tietoa elintarvikkeiden ympäristövaikutuksista, ravintosisällöstä ja alkuperästä tulee edelleen parantaa. Ehdotus pakollisten alkuperämerkintöjen laajentamiseksi on erittäin kannatettava. Useiden tutkimusten mukaan kuluttajat haluavat ruoan alkuperästä lisää tietoa ja tämä on mielestäni painava peruste pakollisten alkuperämerkintöjen laajentamiselle.

Myös elintarvikkeiden ravintosisältötietojen kehittäminen on tarpeen ja olemme avoimia tarkastelemaan erilaisia vaihtoehtoja niiden parantamiseksi. Tuemme Pelloilta pöytään -strategian aloitetta luoda uusi harmonisoitu pakkauksen etupuolella esitettävä ravintoarvomerkintä. Pakkauksen etupuolella esitettävä ravintoarvomerkintä on yksi keino auttaa kuluttajaa tekemään terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta parempia valintoja. On tärkeää, että tällainen merkintä on kuluttajien nopeasti ja helposti nähtävissä ja ymmärrettävissä. Merkinnän tulee perustua tieteelliseen tietoon. On myös tärkeää huomioida jäsenvaltioiden erityispiirteet kansanterveyteen ja sen edistämiseen liittyvissä kysymyksissä.

CAP-uudistuksen yhteydessä ravintoarvomerkintä ja ainesosaluettelo säädettiin pakollisiksi merkinnoiksi rypälewiineille. Pidämme näitä muutoksia hyvinä. Alkoholijuomat ovat elintarvikkeita ja pidämme perusteltuna, että niitä koskisivat mahdollisimman laajasti samat merkintävaatimukset kuin muitakin elintarvikkeita. Tuemme ehdotusta säätää alkoholijuomien merkinnöistä nimenomaan elintarviketietoasetuksen muutoksilla, jolloin vaatimukset koskivat johdonmukaisella tavalla erilaisia alkoholijuomia.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti ehdotusten käsittelyyn EU-instituutioissa.

Elintarviketietoasetuksen muutoksista keskustellaan elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan työryhmässä, jossa ovat edustettuna kaikki keskeiset viranomaiset ja sidosryhmät. Lainsäädännön muutosehdotuksia käsitellään myös EU18-jaostossa. Eduskuntaa informoidaan EU-lainsäädännön muutosehdotuksista.

Alkoholijuomien merkintöjen osalta keskustellaan viini- ja alkoholiasioiden alajaostossa ja muutenkin kuullaan eri osapuolia. Selvitetään muiden jäsenmaiden ja eurooppalaisten järjestöjen kantoja.

Vastuuvirkahenkilöt

Anne Haikonen, Minna Huttunen, Leena Seppä

Kestävällä tavalla tuotettujen elintarvikkeiden merkintäjärjestelmä

Taustaa

Pelloilta pöytään –strategiassa esitetään, että laaditaan ehdotus kestäviä ruokajärjestelmiä koskeva lainsäädäntökehyksestä. Lainsäädäntökehysten tavoitteena on varmistaa, että kaikki EU:n markkinoille tulevat elintarvikkeet ovat yhä enemmän kestäväällä tavalla tuotettuja. Lisäksi esitetään, että tehdään ehdotus kestäväällä tavalla tuotettujen elintarvikkeiden merkintäjärjestelmää koskevasta kehyksestä, jotta kuluttajat voivat tehdä kestäviä elintarvikevalintoja.

Käsittelyvaihe

Kestäviä ruokajärjestelmiä koskevaa lainsäädäntökehystä koskeva lainsäädäntökehystä koskeva aloite on ollut julkisessa kuulemisessa ja siitä on järjestetty kohdennettuja kuulemisia vuoden 2022 aikana. Vaikutusarviointia valmistellaan alkuvuodesta 2023 ja säädösehdotuksia loppuvuodesta 2023.

Kestävällä tavalla tuotettujen elintarvikkeiden merkintäjärjestelmän kriteereitä arvioidaan komission mukaan vasta, kun kestävä ruokajärjestelmän lainsäädäntökehys on luotu. Pelloilta pöytään –strategian mukaan lainsäädäntöehdotukset tulisi antaa vuoden 2024 aikana.

Suomen tavoitteet (alustavat)

Kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeiden tuotantotavoista ja tarpeen kehittää siten, että kuluttajat voivat tehdä kestäviä elintarvikevalintoja. Merkintäjärjestelmää laadittaessa on tärkeää ottaa huomioon kestävyys kolme ulottuvuutta eli ympäristövaikutukset, sosiaaliset vaikutukset (ml. terveys) ja taloudelliset vaikutukset on otettava huomioon kaikissa hankkeissa.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti vaikutusarviointien tehtäviin kuulemisiin ja muihin vastaaviin hankkeisiin.

Vastuuvirkahenkilöt

Minna Huttunen, Anne Haikonen

Vähäalkoholiset ja alkoholittomat tislattuja alkoholijuomia jäljittelevät tuotteet

Taustaa

Markkinoille on viime vuosina ilmestynyt tislattuja alkoholijuomia, joissa alkoholipitoisuus on alennettu. Juomia on myös Suomen markkinoilla. Ne eivät sisälly tislattuja juomia koskevan asetuksen 2019/787 piiriin, eivätkä ne täytä tislattuja juomia koskevia määräyksiä. Komissio on tilannut selvityksen siitä, millaisia juomia markkinoilla on, miten nämä juomat on valmistettu, miten niitä nimitetään jne. Selvityksen on määrä valmistua vuoden lopulla ja tarkoitus on julkaista se vuoden 2023 alussa. Sen jälkeen komissio harkitsee, onko tarpeen tehdä säädösehdotuksia.

Käsittelyvaihe

Mahdolliset lainsäädäntöehdotukset tulevat vuonna 2023

Suomen tavoitteet

Markkinoiden toimivuuden kannalta olisi hyvä, jos olisi yhtenäiset määräykset, eikä kansallisia määräyksiä.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Viini- ja alkoholiasioiden alajaostoa on pidetty ajan tasalla asian etenemisestä ja aiheesta on keskusteltu. Jos lainsäädäntöehdotuksia tulee, keskustelua jatketaan.

Vastuuvirkahenkilöt

Leena Seppä

2) Vaikuttamistoimet laajemmissa politiikkakokonaisuuksissa

Muiden ministeriöiden vetovastuulla olevia hankkeita, jotka ovat tärkeitä maa- ja metsätalousministeriölle: osallistutaan aktiivisesti EU-maiden työskentelyyn puurakentamisen edistämiseen liittyvissä aloitteissa ja osallistutaan aktiivisesti uusiutuvan energian direktiivin RED III viimeistelyn ja toimeenpanon valmisteluun.

3) Priorisointi käynnissä oleviin neuvotteluihin osallistumisessa

EU:n metsäkatoasetus

Edistetään jatkoneuvotteluja metsäkatoasetuksesta Suomen keskeiset näkökulmat esiin tuovalla tavalla, Edistetään myös kansallista täytäntöönpanoa sekä asetuksen jatkotyötä, kuten mahdollisia uudelleentarkastuksia tai delegoituja säädöksiä, silmällä pitäen.

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Komission ehdotus julkaistiin 17.11.2021. Neuvosto saavutti yleisnäkemyksensä 28.6.2022. Euroopan parlamentti hyväksyi kantansa 13.9.2022. Asetusehdotuksesta käydään kolmikantaneuvotteluja.

Merkitys Suomelle

Asetusehdotus on merkittävä, sillä maailmanlaajuinen metsäkato on keskeinen ilmastomuutosta ja luontokatoa lisäävä tekijä. Metsäkadon torjunta edistää Pariisin sopimuksen mukaisen 1,5 asteen hillintätavoitetta sekä luonnon monimuotoisuuden suojelua koskevia tavoitteita. Suomi on sitoutunut tavoitteeseen pysäyttää maailmanlaajuinen metsäkato vuoteen 2030 mennessä. Nykytoimin metsäkatoa ei ole onnistuttu pysäyttämään, joten lisätoimet ovat tarpeen. Asetusehdotus on merkittävä myös siksi, että sen vaikutukset heijastuisivat sekä kansainväliseen kauppaan EU:n ja kolmansien maiden kesken, että EU:n ja kotimaan markkinoihin ja vientiin sekä yrityksiin ja maanomistajiin. Se toisi sääntelyn piiriin Suomelle taloudellisesti merkittäviä vientituotteita. Ehdotuksen kaikkia vaikutuksia Suomelle on tässä vaiheessa vaikea lopullisesti arvioida, muun muassa ehdotukseen liittyvistä monista avoimista kysymyksistä johtuen. Voidaan kuitenkin todeta, että Suomessa ehdotuksen vaikutukset kohdistuisivat maatalous- ja elintarvikesektorilla naudanlihan tuotantoon. Vaikutukset ulottuivat tuonnin lisäksi kotimaiseen tuotantoon ja vientiin sekä näin ollen kansallisiin toimijoihin eri tasoilla. Asetusehdotuksen velvoite metsäkatovapaiden tuotantoketjujen varmistamiseksi sisältäisi sekä metsäkatoa että metsien tilan heikkenemistä koskevan tarkastelun. Sääntely vaikuttaisi siten myös metsätalouden koko arvoketjuun. Metsätaloudella ja siihen perustuvalla metsäteollisuudella on Suomessa huomattava taloudellinen merkitys. Ehdotuksella olisi vaikutuksia myös kustannuksiin ja henkilöresurssitarpeisiin.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet (ml. jo aiemmin muodotetut kannat)

Valtioneuvosto on esittänyt asetusehdotusta koskevat kantansa ja tavoitteensa kirjelmässä U 12/2022 vp.

Alustavasti suunnitellut vaikuttamistoimet

Suomen edustajat ovat aktiivisesti osallistuneet asetusehdotuksen työstämiseen ja osana tätä tuoneet Suomen näkökulmia esiin. Vaikuttaminen jatkuu neuvottelujen edetessä, ja Suomen edustajat jatkavat Suomelle tärkeiden näkökulmien aktiivista esiin tuomista eri yhteyksissä.

Vastuuvirkahenkilöt

Katarina Dahlman

EU:n LULUCF-asetus

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Komissio julkaisi ehdotuksena heinäkuussa 2021. Syksyllä 2022 siirryttiin trilogeihin CZ:n johdolla. EP:tä edustaa MEP Niinistö. Trilogieissa saavutettiin alustava sopu 10.11.2022. Neuvoston äänestyspäivää ei ole vielä ilmoitettu. Vuodelle 2023 jäänee vielä jonkin verran teknistä työtä.

Merkitys Suomelle

Metsäisenä maana LULUCF-asetuksella on suuri merkitys nieluja kasvattavana ja samaan aikaan metsien hoitoa ja käyttöä tukevana instrumenttina. Trilogieissa on varmistettava, että asetuksen tekniset kohdat vastaavat poliittisesti sovittua, sekä seurattava ja tarpeen vaatiessa vaikutettava alemman asteisten säädösten laadintaan.

Käsittelyvaihe

Suomen kannat on luettavissa U-kirjeestä (U 49/2021 vp) ja U-jatkokirjeestä (UJ 15/2022 vp). Tarvitessa kantaa voidaan tarkastella kesäkuun 2022 COREPER-ohjeesta (Coreper 22.6.2022 perusmuistio) ja marraskuun COREPER-ohjeesta (Coreper 4.11.2022). PJ-maa CZ neuvottelumandaatti on neuvoston yleisnäkemyks, johon CZ haki neuvottelujoustoja Coreperissa 4.11.2022. Lisäksi PJ tukeutuu eurooppalaiseen ilmastolakiin ja hallintomalliasetukseen.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Suomelle ehdotettu tavoite on maltillinen ja siitä tulee pitää kiinni. Lainsäädännön tulee olla käytännöllisesti toteutettavissa, eikä se saa aiheuttaa liiallista hallinnollista taakkaa.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti aiheesta käytäviin keskusteluihin tiiviissä yhteistyössä muiden jäsenmaiden kanssa.

Vastuuvirkahenkilöt

Lotta Heikkonen

EU:n säännöt hiilenpoiston sertifiointille (EU carbon removal certification)

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Komissio julkaisee ehdotuksensa 30.11.2022. Asetusehdotusta seuraa joukko alemman asteisia säädöksiä, joiden ehdotuksia käsitellään jäsenmaiden edustajista, tutkijoista ja sidosryhmän edustajista muodostettavassa hiilensidonnan asiantuntijaryhmässä (Expert Group on Carbon Removals) ennen kuin ne laitetaan julkiselle lausuntokierrokselle. Suomen edustaja asiantuntijaryhmässä on Lotta Heikkonen (MMM) ja varaedustajat (Hanne Siikavirta, YM ja Juho Korteniemi, TEM). Asiantuntijaryhmä kokoontuu ensimmäisen kerran joulukuussa 2022.

Merkitys Suomelle

Ehdotus tulee koostumaan kolmesta pääteemasta: hiiliviljely maankäyttösektorilla, teknologiset hiilensidontamahdollisuudet ja hiiliyksiköiden poiston sertifiointi.

Hiilen sitomisesta voi tulla uutta merkittävää liiketoimintaa maanomistajille ja maaseudulle. Taloudellisia kannustimia voivat tarjota esimerkiksi EU:n yhteisen maatalouspolitiikan toimet, mutta myös muu julkinen ja yksityinen tuki. Toiminnalla voi olla vaikutusta myös maa- ja metsätalouden markkinoihin, joten asia on tiiviisti kytköksissä metsätalouden ja maatalouden kansallisiin kokonaisuuksiin.

Teknologisia hiilensidontamahdollisuuksia on selvitetty Suomessa, mutta siitä ei ole vielä teollisen mittakaavan toimintaa. Teknologisten nielujen sertifiointilla voi olla suuri taloudellinen merkitys metsäteollisuudelle BECCUS-teknologian myötä.

Esitys liittyy läheisesti Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti käynnistettyyn maankäyttösektorin ilmastotoimenpidekokonaisuuteen eli ns. Nappaa hiilestä kiinni –toimintaan. Hallitusohjelman mukaan ollaan edistetty ja pilotoitu kotimaisia hiilimarkkinoita maankäyttösektorilla. Lisäksi on tehty selvityksiä kansallisista hiilimarkkinatoimista, potentiaalisista juridisista ongelmista sekä lähdetty luomaan pelisääntöjä kotimaisten hankkeiden ilmastotekoväittämiin. Kotimaisten hiilimarkkinoiden edistämisen on tärkeää olla linjassa EU-tason sertifiointikehikon kanssa, jotta voidaan luoda toimijoille mahdollisimman käyttökelpoinen toimintaympäristö.

Käsittelyvaihe

Hiilisertifiointialoite on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan liittyvistä aloitteista liittyen hiilensidontaan maa- ja metsätaloussektorilla. Lisää tietoa sisällöstä ja valmistelusta saatiin komission aiheeseen liittyvässä tiedonannossa, joka julkaistaan joulukuussa 2021. Tiedonannosta tehtiin neuvoston päätelmät keväällä 2022 maatalousneuvostossa.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Vaikuttamistyössä on varmistettava, että aloitteen säännökset ovat Suomen olosuhteisiin sopivat, oikeudenmukaiset ja yksinkertaiset toteuttaa sekä kulkevat samaan suuntaan kotimaisen hiilimarkkinan kehittämisen suhteen. Vaikuttamistyössä voidaan käyttää tukena helmikuussa 2022 annettua E-kirjelmää (E 4/2022 vp). Vaikuttamistyössä on myös otettava huomioon Suomen hiilineutraalisuustavoite 2035, joka on kunnianhimoisempi kuin EU:n 2050-tavoite, ja se, miten vuoden 2035 jälkeen Suomi voi hyödyntää hiilensidontaa EU-kontekstissa.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti aiheesta käytäviin keskusteluihin, mukaan lukien sidosryhmäyhteistyö; tiivis yhteistyö muiden jäsenmaiden ja EUE:n kanssa. Osallistuminen asiantuntijaryhmään.

Vastuuvirkahenkilöt

Lotta Heikkonen

Osallistutaan aktiivisesti komission ennallistamisasetusehdotuksen käsittelyyn EU:n toimielimissä

Käsittelyaikataulu

Asetusehdotus julkaistiin kesäkuussa 2022. Käsittely EU:n toimielimissä kestää ainakin koko alkuvuoden 2023, mahdollisesti myös loppuvuoden.

Merkitys Suomelle

Ennallistamisasetusehdotuksen merkitys uusiutuviin luonnonvaroihin perustuville elinkeinoille on erittäin suuri. Paitsi metsä- ja maatalousalueiden, myös esim. virtavesien näkökulmasta ehdotus tuo

mukanaan merkittäviä kustannusvaikutuksia. Näihin voidaan kuitenkin huomattavasti vaikuttaa, mikäli asetus lopullisessa muodossaan mahdollistaa riittävän kansallisen liikkumavaran. Metsien osalta ennallistamisvelvoitteet koskevat paitsi luontodirektiivin metsäisiä elinympäristöjä, myös kaikkia taalametsiä esitettyjen seurantaindikaattoreiden ja niille määriteltävien tavoitetasojen kautta. Jälkimmäisten osalta positiivinen kehitys on käytännössä saatava aikaiseksi metsätalouden luonnonhoitoihin, joten indikaattoreiden tulisi olla Suomen näkökulmasta järkevät. Asetuksella saattaa myös olla kaupunkien viherryttämistä koskevien kirjausten osalta vaikutusta kaupunkien ja kuntien toimivaltaan kaavoitusasioissa. Maatalouden osalta ennallistamisvelvoitteet koskevat erityisesti luontodirektiivin niittyluontotyyppisiä sekä maatalouskäytössä olevia turvemaita. Lisäksi maatalousluonnon monimuotoisuuden indikaattoreissa on saatava positiivista kehitystä, minkä kautta tavoitteet koskevat käytännössä kaikkia maatalousympäristöjä.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Valtioneuvosto on esittänyt asetusehdotusta koskevat tavoitteensa eduskuntakirjelmässä U76/2022 vp. Suuren valiokunnan odotetaan antavan eduskunnan lausunnon valtioneuvoston esittämään kantaa marraskuun 2022 alussa.

Alustavat vaikuttamistoimet

Valtioneuvosto on tehnyt ennakkovaikuttamistyötä jo ennen ehdotuksen julkistamista. Suomen kannan vahvistuttua työ jatkuu neuvoston piirissä ympäristöministeriön johdolla, muiden ministeriöiden tukiessa omalta osaltaan. Aiheen merkittävyyden vuoksi sitä pidetään esillä kaikissa relevanteissa tapaamisissa virkamiesten ja valtioneuvoston jäsenten toimesta.

Vastuuvirkahenkilöt

Katja Matveinen, Tuuli Orasmaa, Teemu Seppä

Maantieteelliset merkinnät

Taustaa

Maantieteellisten merkintöjen suojaaminen on tärkeä osa EU:n maatalouspolitiikkaa ja myös kauppaneuvotteluja kolmansien maiden kanssa, sillä se nähdään tärkeänä keinona maatalouden kilpailukykyyn parantamisessa. Tällä hetkellä yhteisössä on suojattu noin 3500 nimitystä, minkä lisäksi vapaakauppasopimusten nojalla on suojauksen saanut noin 1500 kolmansien maiden nimitystä. Komission tekemän selvityksen mukaan vuonna 2017 suojattujen nimitysten omaavien tuotteiden myyntiarvo oli 77,1 miljardia euroa, mikä vastasi 7 % EU:n elintarvike- ja juomasektorin arvosta. Viennin arvo oli 17,03 miljardia euroa eli 7 % EU:n elintarvike- ja juomasektorin viennistä. Maantieteellisen merkinnän omaavasta tuotteesta saatiin keskimäärin kaksinkertainen hinta standardituotteeseen verrattuna.

Ehdotuksen sisältö

Ehdotuksen päätavoitteina on vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojaa sekä lisätä merkintöjen käyttöä ja hyödyntämistä koko EU:n alueella. Ehdotus kattaa sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien maantieteelliset merkinnät, että maataloustuotteiden laatujärjestelmät. Suomessa näistä järjestelmistä käytetään nimitystä nimisuojajärjestelmä.

Ehdotuksella yhdistetään eri sektoreiden maantieteellisiä merkintöjä koskevat säännöt samaan asetukseen. Samalla yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan nimitysten rekisteröintiä, suojaamista, valvontaa ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä ja sääntöjä.

Järjestelmiin sisällytetään uutena asiana vapaaehtoisia kestävyyskriteereitä Pellolta pöytään –strategian mukaisesti. Nimitysten rekisteröinnin nopeuttamiseksi esitetään, että hakemusten tekninen käsittely siirretään EU:n teollisoikeuksien virastolle. Merkintöjen suojan tasoa vahvistetaan etenkin verkkokaupassa sekä estetään niiden väärinkäyttö verkkotunnuksina.

Tuottajaryhmiä koskevat säännöt sekä tuottajaryhmien tehtävät ja oikeudet maantieteellisten merkintöjensä hallinnoinnissa, edistämisessä ja valvonnassa laajennetaan koskemaan myös viinejä ja tislattuja alkoholijuomia. Uutena asiana säädetään hyväksytyistä tuottajaryhmistä, joiden valtuudet ja tehtävät ovat vielä tuottajaryhmiä laajemmat.

Laatujärjestelmistä aitoja, perinteisiä tuotteita koskeviin sääntöihin ei esitetä suurempia muutoksia. Myöskään vapaaehtoisia laatuilmaisuja koskevia sääntöjä ei muuteta.

Merkitys Suomelle

Suomessa on toistaiseksi suojattu vain 13 nimitystä, joista kaksi tislattujen alkoholijuomien nimitystä. Myös meillä tavoitteena on lisätä suojattujen nimitysten määrää ja järjestelmän tunnettavuutta, jotta rekisteröinnistä olisi tuottajalle nykyistä enemmän taloudellista hyötyä.

Käsittelyvaihe

Komission alustavan vaikutusarvioinnin mukaan uudistamista koskeva varsinainen vaikuttavuusanalyysi eri politiikkavaihtoehtoiheen valmistui vuoden 2021 lopulla. Varsinainen lainsäädäntöehdotus annettiin 31.3.2022 ja käsittely neuvostossa alkoi heti sen jälkeen. Ehdotuksen teknistä käsittelyä jatketaan todennäköisesti vielä Ruotsin puheenjohtajakaudella vuonna 2023. Kolmikantaneuvottelut aloitettaneen keväällä 2023 ja tarkoitus on saada neuvoston ja parlamentin yhteinen näkemys vuoden loppuun mennessä. Euroopan parlamentissa asian käsittelystä vastaa maatalouden ja maaseudun kehittämisen valiokunta (AGRI).

Suomen tavoitteet

Suomi suhtautuu ehdotukseen pääosin myönteisesti ja tukee tavoitetta vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojauksen tasoa ja lisätä merkintöjen käyttöönottoa koko EU:n alueella. Suomi kannattaa järjestelmiä koskevien sääntöjen ja menettelyjen yhdenmukaistamista. On tärkeätä, että uudistuksessa huomioidaan Pellolta pöytään –strategian mukaiset kestävyysnäkökohdat ja rohkaistaan tuottajia sisällyttämään niitä maantieteellisten merkintöjen kriteereihin.

Suomi kannattaa tuottajaryhmille ehdotettujen valtuuksien lisäämistä merkintöjensä hallinnoinnissa ja edistämisessä. Kuitenkin merkintöjen valvontaan ja oikeustoimiin liittyviä valtuuksia ja vastuita koskevia säännöksiä tulisi selkeyttää. Lisäksi vaikutuksia, joita aiheutuisi maantieteellisten merkintöjen hakemusten teknisen käsittelyn siirtämisestä EU:n teollisoikeuksien virastolle (EUIPO) tulee arvioida suhteessa teknisen käsittelyn siirtämisestä saatavaan hyötyyn.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Suomi on osallistunut aktiivisesti lainsäädäntöehdotuksen käsittelyyn.

Vastuuvirkahenkilöt

Maija Heinonen

Vaikutetaan EU:n biodiversiteettiasioiden edistämiseen kokonaiskestävyyden näkökulmasta EU:n toimielimissä.

Käsittelyaikataulu

EU:n biodiversiteettistrategia julkaistiin toukokuussa 2020 (EU:n tiedonanto EU:n biodiversiteettistrategia vuoteen 2030 – Luonto takaisin osaksi elämäämme COM(2020) 380 final.) Jäsenmaiden, ml. Suomen, sitoumusesitykset strategian sisältämien suojelua sekä lajien ja luontotyyppien suojelutason parantamista koskevien tavoitteiden toimeenpanon yksityiskohdista jätetään komissiolle vuoden 2022 lopussa, ja esityksiä käsitellään komission ja jäsenmaiden kesken vuoden 2023 aikana.

Merkitys Suomelle

EU:n biodiversiteettistrategian suojelualuetavoitteen 30 % (suojelun piirissä 30 % EU:n maa- ja 30 % merialueista, 10 % tiukasti suojeltu) sekä lajeja ja luontotyyppejä koskevan suojelutason turvaamista ja parantamista koskevien tavoitteiden toimeenpanon merkitys liittyy luonnon monimuotoisuuden ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön edistämiseen sekä niihin perustuviin elinkeinoihin, tuoden myös mukanaan merkittäviä sekä suoria että epäsuoria kustannusvaikutuksia. Sitoumuksilla on myös liittymäkohta EU:n toimielimissä käsittelyssä olevaan EU:n ennallistamisasetusesitykseen.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Suomi tavoittelee realistisia ja toteutettavissa olevia sekä kokonaiskestäviä tavoitteita ja toimenpiteitä. Valtioneuvosto on esittänyt biodiversiteettistrategiaa koskevat tavoitteensa eduskuntakirjelmässä E84/2020 vp. Valtioneuvoston tavoitteena tulee olla luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvarojen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä käyttö ja kehitys, joka turvaa paitsi luonnon monimuotoisuuden säilymisen myös tulevien sukupolvien elinmahdollisuudet ja luonnonvarojen kestäväään käyttöön perustuvat elinkeinot. Suomen tavoitteena on, että taakanjako jäsenmaiden kesken suojelussa ja ennallistamisessa on oltava myös Suomen kannalta kohtuullinen. Suomi myös korostaa, että taloudellisen toiminnan, elämisen ja asumisen tulee olla mahdollista koko unionin alueella. EU-jäsenmaiden kesken on suojelussa ja ennallistamisessa pyrittävä mahdollisuuksien mukaan vapaaehtoisuuteen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta priorisoituihin toimiin eri maiden lähtökohtia huomioiden.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Valtioneuvosto on tehnyt ennakko-vaikuttamistyötä jo ennen kansallisen sitoumustyön käynnistymistä sekä keskustellut kahdenkeskisesti komission kanssa myös työn aikana. Työ jatkuu ympäristöministeriön johdolla, muiden ministeriöiden vaikuttaessa ja tukiessa omalta osaltaan.

Vastuuvirkahenkilöt

Katja Matveinen, Johanna Niemivuo-Lahti, Tuuli Orasmaa

Kestävä rahoitus

Vaikutetaan aktiivisesti EU-taksonomian valmisteluun, jotta se ottaisi huomioon jäsenmaiden erilaiset luonnonolosuhteet ja kunnioittaisi toimivaltajakoa.

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Poliittinen sopu kestävä rahoituksen sääntelyn keskiössä olevasta EU:n kestävyysluokitusjärjestelmästä eli taksonomia-asetuksesta saavutettiin joulukuussa 2019. Komissio antoi ensimmäiset tekniset kriteerit 8.6.2021 delegoidulla säädöksellä ((EU) 2021/2139), jotka koskivat ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Kriteerit astuivat voimaan vuoden 2022 alussa. Tässä yhteydessä ei annettu maataloutta tai elintarvikkeiden valmistamista koskevia ilmastokriteerejä. Myöhemmin julkaistiin myös delegoitu asetus ((EU) 2022/124), jolla täydennettiin ilmastoa koskevaa delegoitua asetusta ydinenergia- ja maakaasutoiminnoilla. Maatalouden ilmastoa koskevia kriteerejä ei ole vielä annettu, eikä metsätalouden biodiversiteettikriteereitä. Komission asiantuntijatyöryhmä valmistelee ehdotuksen neljän jäljellä olevan ympäristötavoitteen kriteereistä vuoden 2022 syksyllä.

Komission odotetaan julkaisevan luonnoksen delegoiduksi säädökseksi neljän ympäristötavoitteen osalta tammi–helmikuussa 2023. Sitä käsittelevä ensimmäinen työryhmäraportti julkaistiin elokuussa 2021 ja toinen maaliskuussa 2022. Työryhmäraporteissa metsätalouden ja maatalouden osalta on esitetty arviointikriteerit luonnonmonimuotoisuutta koskevalle tavoitteelle ja elintarvikkeiden tuotannon osalta sekä luonnonmonimuotoisuuden että kiertotalouden edistämiseksi. Säädösluonnos saataneen jäsenmaiden kommentoitavaksi vuoden 2022 lopussa. Komission uskotaan antavan varsinaisen säädöksen kesään 2023 mennessä. Se tulisi voimaan vuoden 2024 alussa.

Merkitys Suomelle

Ensimmäiseen delegoituun asetukseen sisältyi metsätalouden ilmastokriteerit, joiden perusteella rahoituslaitosten ja isojen yritysten pitää raportoida liiketoiminnastaan. Kriteereihin liittyy paljon tulokinnanvaraisuutta. Komissiolta odotetaan lisää ohjeistusta niihin liittyen. Vuonna 2023 annettavaan delegoituun säädökseen odotetaan sisältyvän metsätalouden biodiversiteettikriteerit, joiden valmistelu asiantuntijaryhmässä on ollut kärjistynyttä. Ensimmäinen luonnos biodiversiteettikriteereiksi oli suomalaisen metsätalouden näkökulmasta osin monitulkintainen tai tiukka. Sekä maa- että metsätaloutta koskevien kriteerien kannalta on keskeistä, että niiden laadinnassa on huomioitu Suomen pohjoiset olosuhteet ja että kriteerit eivät aiheuta kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Taksonomiaan vaikuttaminen on tärkeää myös siksi, että kriteereihin voidaan jatkossa vedota muissa EU-hankkeissa.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Suomelle on ollut tärkeää löytää tasapaino tavoitteiden ja käytännön toteutuksen välillä. Taksonomian ei myöskään tule muuttaa toimivaltajakoa ja delegoitujen säädösten tulee kunnioittaa taksonomia-asetuksen kirjauksia ja tahtotilaa. Lisäksi delegoitujen säädösten pitäisi ottaa huomioon, että olosuhteet ovat erilaiset eri jäsenmaissa. Teknisten kriteerien tulee nojata olemassa oleviin EU-kehikoihin. Taksonomian tulisi hyödyntää olemassa olevia ja merkitykseltään selkeitä määritelmiä ja vaatimuksia.

Suomen ennakko-vaikuttamislinjauksia neljän ympäristötavoitteen kriteereihin on kuvattu E-kirjeessä E-132/2021 vp. Helmikuussa 2022 julkaistun toisen työryhmäraportin jälkeen raportista esitettiin VM:n johdolla kommentteja komissiolle (24.5.2022).

Maatalouden osaltahan yksityiskohtaisempia tavoitteita ovat olleet mm:

- teknisissä arviointikriteereissä tulisi ottaa huomioon jäsenmaiden erilaiset luonnonolosuhteet ja niiden vaikutus alueella sovellettavissa oleviin maatalouskäytäntöihin
- maataloutta koskevien teknisten arviointikriteerien tulee nojautua EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) uudistuksen yhteydessä tehtyihin ratkaisuihin, esimerkiksi ympäristön ja ilmaston kannalta kestävän perustason, sekä määritelmien ja termien osalta
- kriteerit eivät saisi sisältää takautuvia ehtoja
- ei merkittävää haittaa -kriteereissä ei tule edellyttää luopumista turvepohjaisista kasvualueista ja turpeen käytöstä eläinten kuivikkeena

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Ministeriö vaikuttaa aktiivisesti taksonomiaan ja tekee asiassa laajaa yhteistyötä sidosryhmien kanssa esimerkiksi EU-jaostossa. Ministeriö osallistuu niin ikään tiiviisti poikkihallinnolliseen yhteistyöhön. Yhteistyötä tehdään myös muiden jäsenmaiden, EUE:n sekä komission kanssa.

Vastuuvirkahenkilöt

Milja Keskinen, Juha Roppola

Biotalousstrategia

Edistetään EU:n biotalousstrategian toimeenpanoa niin, että bioresurssien merkitys taloudelle ja huoltovarmuudelle otetaan huomioon.

Käsittelyaikataulu

EU:n biotalousstrategia hyväksyttiin 2018. Komissio on tällä hetkellä toimeenpanemassa EU:n biotalousstrategiaa. Komissio julkaisi EU:n biotalousstrategian seurantaraportin kesällä 2022. Keskusteluissa on mahdollisten päätelmien laatiminen neuvostossa seurantaraportista, esimerkiksi Ruotsin puheenjohtajakaudella.

Merkitys Suomelle

Bioresurssien ja niihin perustuvien tuotteiden ja palveluiden hyväksyttävyyden koko EU:n alueella ja globaalisti on merkittävää Suomen taloudelle, huoltovarmuudelle ja hyvinvoinnille. On tärkeää, että mahdollisimman moni jäsenmaa valmistelee kansalliset biotalousstrategiat, jotta EU:ssa on mahdollisimman laaja ymmärrys bioresurssien ja biotalouden roolista vihreän kasvun vauhdittamisessa. Päätelmien laatiminen neuvostossa toisi tärkeää aihetta lähemmäksi keskustelujen keskipistettä.

Suomen tavoitteet

Suomen tavoitteena on, että biotalouden ja uusiutuvien luonnonvarojen tarjoamat mahdollisuudet tarjota kestäviä ratkaisuja vähähiilisyyteen sekä EU-alueen huoltovarmuuteen tunnustetaan merkittävänä osana erilaisia Euroopan vihreän kehityksen suunnitelmia ja strategioita (Green Deal).

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Suomi tuo aktiivisesti esille kestävän biotalouden mahdollisuuksia vastata EU:n hiilineutraalisuustavoitteisiin, EU:n raaka-aineomavaraisuuteen (huoltovarmuuteen) ja vihreän kehityksen suunnitelman toimeenpanoon eri foorumeilla. Suomi korostaa, että Suomen ja Euroopan on pidettävä jatkossakin huolta osaamisestaan, jotta pysytään huippuosaajana ja kansainvälisesti kiinnostavana kumppanina biotaloudessa ja biopohjaisissa tuotteissa.

Vastuuvirkahenkilöt

Juuso Kalliokoski, Anne Vehviläinen

Uuden toimeenpanomallin vaikutus pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien maksuajankohdissa 2023 - 2027

Käsittelyaikataulu EU-tasolla

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116 soveltamissäännöistä maksajavirastojen ja muiden elinten, varainhoidon, tilien tarkastamisen ja hyväksymisen, tarkastusten, vakuuksien ja avoimuuden osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/128 on julkaistu 31.1.2022.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116 täydentämisestä yhteisen maatalouspolitiikan yhdenmätyn hallinto- ja valvontajärjestelmän sekä ehdollisuuden hallinnollisten seuraamusten soveltamisen ja laskennan osalta annettu komission delegoitu asetukset (EU) 2022/1172 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/2116 soveltamissäännöistä yhteisen maatalouspolitiikan yhdenmätyn hallinto- ja valvontajärjestelmän osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2022/1173 on julkaistu 8.7.2022.

Komission ohjeistusta mm. pinta-alamonitorointijärjestelmän laadunarvioinnista on saatu viimeksi kokouksessa 21.10.2022.

Merkitys Suomelle

Maa- ja metsätalousministeriö on nähnyt erityisesti 1.1.2023 alkavan kauden maksuaikojen mahdollisuuksia koskeissa EU-reunaehdoissa ilmeisen epätasapainon suhteessa vallitsevaan ruokaturvakriisiin. Viljelijöiden on tukien saamiseksi noudatettava mm. entistä tiukempia ympäristö- ja ilmasto-

vaatimuksia, mutta samalla EU-säädösten vaatimukset johtavat totuttua myöhemmään maksuaikatauluun. Samaan aikaan komission työohjelmassa 2023 kuitenkin tavoitellaan ruokaturvan parantamista ja byrokratian purun vähentämistä.

Pinta-ala- ja eläinperusteiset tukijärjestelmät ovat tuensaajille merkittäviä perustukia. Ruokaturvan takia näihin tulisi kiinnittää huomiota. Toistaiseksi komissio on korjannut ruokaturvan tukemisen mahdollisuuksia laajentamalla väliaikaisten ja byrokratiaa lisäävien kriisitukijärjestelmien puitteita, kun huomiota tarvittaisiin erityisesti perusvälineiden toimivuuteen ruokaturvan varmistamiseksi.

Tämän takia maa- ja metsätalousministeriö on ollut yhteydessä komissioon selvittääkseen, onko maksuaikatauluihin liittyvä muutos todella EU-lainsäädännön ja uuden toimeenpanomallin tarkoitus, ja pyytänyt joustoja asiaan. Komissiolle on tuotu esiin se, että tiukemmat ympäristö- ja ilmastovaatimukset näkyvät muun muassa pinta-alamonitoroinnin aikatauluissa. Esimerkiksi biodiversiteetin toteuttamista tukevien tukiehtojen aikataulu on sellainen, että pinta-alamonitoroinnin kautta saatava varmistus Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa vahvistettujen unionin tavoitteiden saavuttamisesta voi tapahtuva vasta hyvin myöhään lyhyen kasvukautemme lopussa. Komissiolle on muistutettu myös Ukrainan kriisin aiheuttamasta hintojen noususta ja sen vaikutuksista viljelijöihin jo ennestään haavoittuvassa taloudellisessa tilanteessa.

Nykyisessä ruokaturvaan ja kestävyteen liittyvässä kriisitilanteessa ei ole nähty vaihtoehtoksi myöhästyttää maksuja totutusta siihen asti, että seuraamusten lopullinen tilanne on varmennettu ja laskettu. On tuotu esiin myös maksuaikataulun muutoksen verotukselliset ongelmat viljelijöille.

Uuden kauden käynnistäminen edellyttää sekä hallinnon toimenpiteissä että viljelijöiden käytännössä riittävästi aikaa uudenaiseen prosessiin sopeutumiseen. Komissiolta tarvitaan joustoja reunaehtoihin niin, että totuttua maksurytmiä voitaisiin soveltaa mahdollisimman laajasti uuden CAP-toimeenpanokauden käynnistyessä.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet (ml. jo aiemmin muodostetut kannat)

Substanssiyksiköstä on lähetetty 27.9.2022 komission kokouksissa asiaa, erityisesti pinta-alamonitorintijärjestelmää, sen aikatauluja ja laadunvalvontaa esitelleille yksiköille kysymys ja vetoamus asiaan liittyen. Maa- ja metsätalousministeriö on tavannut komissaarin ja sen jälkeen on ollut asiantuntijatasoin tapaaminen, jossa komissio on tuonut esiin reunaehdonsa eli muun muassa tarpeen suojella unionin taloudellisia etuja myös ennakoita maksettaessa. Uusi toimeenpanomalli aiheuttaa joka tapauksessa muutosta maksuajankohdissa, vaikka ennakoita pystyttäisiin jossain määrin maksamaan. Tämä aiheuttaa haastetta tuenhakijoille muutenkin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Lisäksi haasteeksi voi tulla uuden tekniikan pettäminen, ja tekniikkaan liittyvät kyberuhkat, varsinkin ensimmäisenä toimeenpanovuonna tilanteessa, jossa monenlaisia epävarmuuksia on muutenkin olemassa.

Alustavasti suunnitellut vaikuttamistoimet

Edellä mainitun asiantuntijatasoin vetoamuksen lisäksi asia otetaan esille korkeammalla tasolla, tarpeen mukaan myös neuvostotasolla säännöllisesti.

Ruotsi on myös tiedottanut aikataulumuutoksista. Toimimme yhteisen maatalouspolitiikan, jota koskevat samat EU-säädökset ja toimeenpanoprosessit, toimintamallin mukaisessa viitekehysessä. Näin ollen myös jäsenvaltioiden yhteisiä vetoamuksia työstetään tarpeen mukaan.

Vastuuvirkahenkilöt

Mirja Kiviranta

Luonto- ja lintudirektiivin muutos

Käsittelyaikataulu

12/2024 – 12/2025 Bernin sopimuksen Pysyvän Neuvoston kokoukset, seuraavan EU:n komission ohjelma, 2025 AEWA-sopimuksen osapuolikokous.

Merkitys Suomelle

Luonto- ja lintudirektiivin liitteet on vahvistettu niiden säätämismuutoksissa (1978 ja 1992). Jäsenyyssuhteissa Suomi ei saanut kaikkia tavoitteitaan läpi. Direktiivien tulkinta on Euroopan Unionin sekä kansallisen oikeuskäytännön myötä tiukentunut eivätkä direktiivien lajisuojelun poikkeusmenettelyt runsaslukuisten lajien osalta ole asianmukaiset. Erityisiä ongelmia on valkoposkikihanhien osalta sekä suurpetojen (karhu, ilves ja susi) kannanhoidon kanssa.

Lintudirektiivi

Suomelle on tärkeää, että valtavasti runsastunutta valkoposkikihanhikantaa voitaisiin EU:n jäsenvaltioissa alkaa säädellä sallimalla metsästys. Tällä hetkellä Bernin sopimus ei salli valkoposkikihanhien metsästystä, mikä olisi ennakoedellytys valkoposkikihanhien metsästyksen sallimiselle EU:n lintudirektiivissä (Liite II). Eduskunta edellyttää, että hallitus vaikuttaa aktiivisesti komissioon ja EU:n jäsenvaltioihin, jotta Bernin sopimusta muutetaan ja sen myötä valkoposkikihanhien siirretään lintudirektiivin liitteeseen II (EK 42/2022 vp).

Toisaalta taantuvien vesilintukantojen kantojen väheneminen on pysäytettävä kansallisilla ja EU-tason toimenpiteillä ja kannat käännettävä kasvuun, jotta niiden metsästys voisi jatkua myös tulevaisuudessa kestävästä käytöstä periaatteella.

Luontodirektiivi

Suomen karhu ja ilveskannat ovat moninkertaistuneet EU-jäsenyyden aikana ja aiemmin hyväksytyiksi katsotut keinot hallita kantoja metsästämisellä ovat kiristymässä. Karhu- ja ilveskannat ovat niin runsaat, että tiukentunut luontodirektiivin 16 artiklan tulkinta tulee aiheuttamaan konflikteja. Suomella on jo poikkeukset karhun ja suden osalta Bernin sopimuksen liitteestä II. Ilves on jo Bernin sopimuksen liitteessä III. Mikäli kyse olisi vain Suomen osalta direktiivin liitteiden muuttamisesta, muutoksia Bernin sopimukseen ei tarvita. Todennäköisempää kuitenkin on, että muutokset ovat osa laajempaa direktiivin liitteiden muuttamista. Tässä tapauksessa muutokset on tehtävä ensin Bernin sopimuksessa.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet ja Suomen tavoitteet

Vaikutetaan aktiivisesti EU:n kantoihin luonto- ja lintudirektiivin osalta sekä kansainvälisen AEWA (Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusopimus) -sopimuksen osalta. Bernin sopimuksen ja EU:n lintu- ja luontodirektiivin liitteiden muutokselle ei ole EU-tasolla poliittista yksimielisyyttä. Direktiivien liitteiden muutosta kannatetaan kuitenkin yhä laajemmin, joten olennaista löytää oikeat kumppanit.

Toisaalta Suomen tavoitteena on pysäyttää taantuvien vesilintulajien väheneminen ja elvyttää niiden kannat elinvoimaiseksi.

Suomi tavoittelee lintudirektiivin osalta, että:

- 1) Bernin sopimusta muutetaan ja valkoposkikihanhien siirretään metsästyksen sallivaan liitteeseen, mikä on ennakoedellytys sille, että valkoposkikihanhien voitaisiin lisätä EU:n lintudirektiivin metsästettävien lajien liitteeseen (liite II) (EK 42/2022 vp);
- 2) Edellyttäen, että Bernin sopimusta muutetaan, Suomi vaikuttaa siihen, että EU:n komissio käynnistää lintudirektiivin liitteen muuttamisen valkoposkikihanhien lisäämiseksi lintudirektiivin liitteeseen II;
- 3) Suomi tavoittelee, että AEWA-sopimuksen metsästettävien lajien liitteet päivitetään joka kolmas vuosi kantojen vaihtelun mukaan. Suomi tukee AEWA-sopimuksen koko muuttoreitin kattavaa kannanvaihteluihin sopeutuvaa metsästyksen säätelyjärjestelmää. Suomen tavoitteena on, että AEWA-

sopimuksen joustavaa metsästyksen säätelyjärjestelmää kehitetään entistä kattavammaksi toimintamalliksi ja vaihtoehdoksi EU:n joustamattomalle lintudirektiiville, jonka liitteitä ei ole lähes 30 vuoteen muutettu.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma: Suomi vaikuttaa EU:n kantaan Bernin sopimuksen pysyvän komitean kokouksessa liitteen muuttamiseksi valkoposkikihnan metsästyksen sallimiseksi, mikä on ennakkoodellytys sille, että valkoposkikihani voidaan lisätä EU:n lintudirektiivin metsästettävien lajien liitteeseen (liite II). Suomi vaikuttaa EU:n työryhmissä (NADEG, Task force on Recovery of the Bird Species) taantuvien lajien elinympäristöjen hoidon edistämiseksi ja kannanvaihteluihin sopeutuvien metsästyksen säätelyjärjestelmien kehittämiseksi taantuville metsästettävälle vesilintulajeille ensisijaisesti AEWA-sopimuksen puitteissa koko muuttoreitin kattavasti. Suomi pyrkii varmistamaan AEWA:n Euroopan hanhikantojen hoidon työryhmän ja alustan (AEWA EGMP) rahoituksen jatkuvuuden täysimääräisellä vapaaehtoisella rahoitusosuudella (YM ja MMM osarahoi- tus).

Suomi tavoittelee luontodirektiivin osalta, että sekä Bernin sopimuksen liitteitä sekä luontodirektiivin liitteitä muutetaan siten, että selkeästi suotuisalla suojelun tasolla olevat populaatiot siirtyvät Bernin sopimuksessa liitteeseen III ja luontodirektiivissä liitteeseen V. Kyse on siis populaatiotason tarkasteluista, joka mahdollistaa sen, että muutosten tarve arvioidaan populaatioittain. Olennaista on vaikuttaa tulevan komission ohjelmaan, sillä komission rooli on tässä olennainen.

Vastuuvirkahenkilöt

Janne Pitkänen, lintudirektiivi

Sami Niemi, luontodirektiivi

Jussi Laanikari, luontodirektiivi ja lintudirektiivi osalta valkoposkikihani

Kasvinsuojeluaineiden kestävä käyttö

Käsittelyaikataulu

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kasvinsuojeluaineiden kestävästä käytöstä ja asetuksen (EU) 2021/2115 muuttamisesta on julkaistu 22.6.2022.

Merkitys Suomelle

Suomi kannattaa vahvasti kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvien riskien vähentämistä pyrittäessä kestävään kasvinsuojeluaineiden käyttöön.

Maantieteellisestä sijainnista johtuen kasvinsuojeluaineiden käyttötarve Suomessa on lähtökohtaisesti hiukan alhaisempi kuin eteläisissä maissa, missä kasvintuhoojien esiintyminen on laajempaa johtuen ilmastollisista syistä ja laajemmasta viljelykasvivalikoimasta. Kasvintuhoojia esiintyy kuitenkin myös Suomessa ja kasvinsuojeluaineet ovat yksi työväline niiden torjunnassa viljelijän pyrkiessä varmistamaan satonsa laadun ja määrän.

Suomi on jo pitkään pyrkinyt vähentämään kasvinsuojeluaineiden käytöstä aiheutuvia riskejä, erityisesti koulutuksen ja tiedottamisen kautta. Suomessa kasvinsuojeluaineiden käyttömäärät ovatkin laskeneet jo 1980- ja 90-luvuilla ja sen jälkeen pysyneet suurin piirtein samalla alhaisella tasolla.

EU-vaikuttamisen tarvittavat painopistealueet

Valtioneuvosto on esittänyt asetusehdotusta koskevat kantansa ja tavoitteensa kirjelmässä U 75/2022 vp.

Alustavasti suunnitellut vaikuttamistoimet

Suomen edustajat ovat aktiivisesti osallistuneet asetusehdotuksesta käytäviin neuvotteluihin ja osana tätä tuoneet Suomen näkökulmia esiin. Vaikuttaminen jatkuu neuvottelujen edetessä, ja Suomen edustajat jatkavat Suomelle tärkeiden näkökulmien aktiivista esiin tuomista eri yhteyksissä.

Suomen tavoitteet

Suomi pyrkii rakentavasti osallistumaan neuvotteluihin.

Suomi pyrkii vaikuttamaan säädöstekstiin, jotta Suomessa juurikäävän torjuntaan kesähakkuissa käytettävät kasvinsuojeluaineet (urea-valmisteet) saataisiin pois ehdotuksen vähennystavoitteista. Näitä valmisteita käytetään vain metsätaloudessa, jota ei katsota kuuluvan Pellolta pöytään strategiaan, jonka toimeenpanona ehdotus pidetään.

Lisäksi Suomi pyrkii vaikuttamaan vähennystavoitteiden laskentamenetelmään siten, että Suomessa jo ennen vuotta 2011 tehty vähennystyö huomioitaisiin vähennystavoitteen laskemisessa.

Kolmas tärkeä tavoite Suomelle on vaikuttaa säädösehdotuksen säännökseen herkistä alueista. Suomi pitää ehdotuksen nykyistä muotoilua huonona esimerkkinä kaksinkertaisesta lainsäädännöstä.

Suomelle on tärkeä vaikuttaa ehdotuksen muotoiluun myös siten, että säädöksestä tulisi mahdollinen toimeenpanna järkevästi, eli tavoitteena on löytää tasapaino tavoitteiden ja käytännön toteutuksen välillä.

Vastuuvirkahenkilöt

Tove Jern

4) Vaikuttaminen EU:n strategiseen ohjelmaan (2024-2029) ja tulevan komission ohjelmaan (2024-2029)

Biotalous

Tausta

EU:n biotalousstrategia hyväksyttiin 2018. Komissio on tällä hetkellä toimeenpanemassa EU:n biotalousstrategiaa. Komissio julkaisi EU:n biotalousstrategian seurantaraportin kesällä 2022. Keskusteluissa on mahdollisten päätelmien laatiminen neuvostossa seurantaraportista, esimerkiksi Ruotsin puheenjohtakuuskaudella.

Bioresurssien ja niihin perustuvien tuotteiden ja palveluiden hyväksyttävyys koko EU:n alueella ja globaalisti on merkittävää Suomen taloudelle, huoltovarmuudelle ja hyvinvoinnille. On tärkeää, että mahdollisimman moni jäsenmaa valmistelee kansalliset biotalousstrategiat, jotta EU:ssa on mahdollisimman laaja ymmärrys bioresurssien ja biotalouden roolista vihreän kasvun vauhdittamisessa. Päätelmien laatiminen neuvostossa toisi tärkeää aihetta lähemmäksi keskustelujen keskipistettä ja mahdollistaisi myös sitä kautta huomioita seuraavasta komission työohjelmasta.

Suomen tavoitteet

Suomen yleisenä tavoitteena on, että biotalouden ja uusiutuvien luonnonvarojen tarjoamat mahdollisuudet tarjota kestäviä ratkaisuja vähähiilisyteen sekä EU-alueen huoltovarmuuteen tunnustetaan merkittävänä osana erilaisia Euroopan vihreän kehityksen suunnitelmia ja strategioita (Green Deal). Erityisesti Suomen keskeinen tavoite on nostaa innovatiivinen biotalous EU:n teollisuuspolitiikan keskiöön seuraavan komission agendalla. Suomen näkemyksen mukaan biotalouden pitäisi olla keskeinen osa myös EU:n teollisuuspolitiikkaa ja sen olemassa olevia työkaluja. Tämä lähestymistapa puuttuu nykyisen komission katsannosta, ja näemme sen keskeisenä elementtinä vihreän siirtymän ja teollisuuden kilpailukyvyn toteutumisessa.

Maa- ja metsätalousministeriö tekee yhteistyötä työvoima- ja elinkeinoministeriön kanssa biotalouden edistämiseen liittyvässä vaikuttamisessa ml. EU:n biotalousstrategian toimeenpanon edistäminen.

Ministeriön suuntaa antava vaikuttamissuunnitelma

Suomi tuo aktiivisesti esille kestävän biotalouden mahdollisuuksia vastata EU:n hiilineutraalisuustavoitteisiin, EU:n raaka-aineomavaraisuuteen (huoltovarmuuteen) ja vihreän kehityksen suunnitelman toimeenpanoon eri foorumeilla. Suomi korostaa, että Suomen ja Euroopan on pidettävä jatkossakin huolta osaamisestaan, jotta pysytään huippuosajana ja kansainvälisesti kiinnostavana kumppanina biotaloudessa ja biopohjaisissa tuotteissa.

Vaikuttamistoimet

- Poliittisen tason keskusteluja muiden maiden ministereiden kanssa
- Virkamiesjohdon keskusteluja komissaari Bretonin kabinetin ja DG GROW johdon kanssa
- Kansallisen asiantuntijan lähettäminen komissioon (suunnitelma)

Vastuuhenkilö

Anne Vehviläinen

5) Muuta vaikuttamisen kannalta huomioitavaa

Ottaen huomioon uusien EU-aloitteiden laaja-alaisuus ja horisontaalinen vaikuttavuus, maa- ja metsätalousministeriö kiinnittää huomiota vaikuttamisessa erityisesti valmisteltavan lainsäädännön toimivallan käyttöön, vaikutusten arviointiin, EU-vaikuttamisen oikea-aikaisuuteen ja koordinaatioon eri toimien kesken.

Vastaanottajat